

Kommun- rankningen

2024

Rapportförfattare
Simon Elfström Schönbeck

unf Ungdomens
Nykterhetsförbund

Innehållsförteckning

3	Inledning
4	Varför gör vi kommunrankningen?
5	Årets tema
6	Kommuners arbete med tjej- och ickebinär verksamhet
9	Nationella trender
10	Nyktra mötesplatser för unga
13	Nyktra och kostnadsfria fritidsaktiviteter för unga
16	Ungas inflytande
18	Alkohol- och narkotikaprevention
24	Bästa kommunen
24	Ungas inflytande
24	Mötesplatser
25	Aktiviteter
26	Sammantaget
28	Metod
29	Kommunstatistik

Författare
Layout
Publicerad av
Tryck

Simon Elfström Schönbeck
Pontus Landström
Ungdomens Nykterhetsförbund
Tryckakuten, Göteborg 2025

Inledning

Sverige är inte jämställt. Det faktumet är lätt att glömma bort när statistiken pekar åt en positiv riktning – där Sverige tillsammans med de nordiska länderna ses som en förebild. Men vi är inte i mål. Det gör att vi fortsatt behöver arbeta riktat och aktivt för att göra vårt samhälle mer jämställt.

Ungas fritid är inte jämställd. Killar umgås i högre utsträckning med sina vänner, till skillnad från tjejer som i högre utsträckning använder sociala medier och besöker stadskärnan för att tillgodose sina sociala behov. Den psykiska ohälsan bland tjejer är högre. Det är problematiskt att tjejer inte har en meningsfull fritid i samma utsträckning som killar. Vi måste arbeta aktivt för att inkludera tjejer i det förebyggande arbetet. Jämställdhetsarbetet behövs på alla platser som unga befinner sig på, inte bara i skolan.

Fritidsgården var aldrig min arena. Det kändes som något främmande, en maskulin och stökig plats, där alla coola killar och tjejer hängde. Jag var inte en av dem, så jag sökte mig till idrottsrörelsen och nykterhetsrörelsen. Jag spenderade tid på schackklubben och innebandyträningen när andra hängde på fritidsgården. För mig var föreningslivet platsen som var anpassad efter mina förutsättningar.

På arbetsplatser och skolor är ett dokumenterat jämställdhetsarbete vanligt. Det gäller dock inte när ungdomarna går hem från skolan. När ungdomarna går till fritidsgården. Då slutar helt plötsligt jämställdhetsarbetet vara viktigt.

På fritiden ska det finnas en plats för alla. En plats där alla ungdomar känner sig trygga och sedda, där de kan växa och trivas. Då krävs det att kommunerna arbetar aktivt med att inkludera alla. Det krävs separatistisk verksamhet för tjejer och ickebinära för att de ska nå av insatserna. Annars blir platsen till för de som passar in, de som platserna ofta omedvetet är formade efter, oftast killar.

Vi kan inte ta för givet att fritidsverksamheten för alla även är välkomnande för tjejer – och att tjejer själva ska lösa sin fritid. Vi kräver ett aktivt arbete av kommunerna.

Astrid Miller
Ledamot, förbundsstyrelsen
Nya Nykterhetsrörelsen Plus
och ordförande i UNF-
föreningen Trots allt!

Varför gör vi kommunrankningen?

Vi är ett gäng ungdomar och unga vuxna som har skrivit kommunrankningen i över tio år. Vissa har skrivit den länge, andra bara något år. Men en sak förenar oss. Vi tror på att ge unga en chans till en meningsfull fritid och goda förutsättningar till livet.

Kommunrankningen började en gång i tiden för att vi ville granska ungas och unga vuxnas tillgång till fritidsverksamhet i kommunerna. Det var en del av ett större projekt där vi var ute i kommunerna och gjorde allt från enkäter till granskning av uteställen.

Idag är kommunrankningen en större undersökning där vi undersöker kommunernas arbete med ungas fritid, inflytande och alkohol- och narkotikaförebyggande. Det gör vi för att vi vet att unga som får rätt potential att växa kommer leva ett bättre liv och bidra till ett bättre samhälle.

I dagens samhällsdebatt hör vi allt oftare rop efter hårdare tag, genom straff och striktare liv så ska vi se till att skärpa dagens ungdom. Vi pratar om våra medmänniskor som någon annan, någon främmande. Så skapar vi inte ett starkare samhälle eller ger unga en ärlig chans.

Genom att ge unga en meningsfull fritid där de kan få växa, ge unga inflytande där de kan få ta kontroll över sina liv och skydda dem från saker såsom alkohol och narkotika – så de ges förutsättningar att leva sina fulla liv – tror vi att vi kan möta dagens utmaningar. Och ge ett bättre liv till oss barn och unga.

Simon Elfström Schönbeck

Vice ordförande för UNF
och rapportförfattare

Årets tema

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor finner i sin undersökning *Ung Idag*¹ (2023) att tjejer deltar i lägre utsträckning i fritidsverksamhet, är mindre nöjda med sin fritid och upplever att de har sämre tillgång till fritidsverksamhet.

Inspirationen till årets tema kommer från upplevelsen att det var vanligare med tjejseparatistisk verksamhet på det tidiga 2010-talet medan det är ovanligare idag. Vi har inte kunnat hitta någon som undersökt hur kommunerna arbetat med tjejseparatistisk verksamhet.

I definitionen av tjejseparatistisk verksamhet inkluderar Kommunrankningen även verksamhet för transpersoner, ickemän och ickebinära.

¹ www.mucf.se/publikationer/en-fordjupad-bild-av-ungas-fritid

KSAN

KSAN (Kvinnorganisationernas samarbetsråd i alkohol- och narkotikafrågor) är en paraplyorganisation med fokus på alkohol- och narkotikafrågor ur ett kvinnoperspektiv. KSAN bildades 1943 som ett svar på mäns alkoholbruk och våld mot kvinnor och barn. Medlemsorganisationerna består bland annat av kvinnojourer, professionsförbund, politiska kvinnoförbund, delar av nykterhetsrörelsen och föreningar för kvinnors rättigheter. KSAN verkar för ett jämlikt samhälle genom samverkan, projekt och plattformar som stärker kvinnors röster och ledarskap. Genom projektet SNACK – en mötesplats har de synliggjort unga tjejer i och exploaterade av gängkriminalitet och genom deras projekt Ta plats Valsta har de stärkt unga tjejer och kvinnor i ledarskap i ett område med socioekonomiska utmaningar.

Kommunernas arbete med tjej- och ickebinär verksamhet

Årets kommunrankning finner att få kommuner, endast 18 av de undersökta, har separatistiska mötesplatser för tjejer. Samtidigt har varannan kommun någon form av mötesplats som ibland har separatistiska träffar. Det är alltså ovanligt med helt separatistiska mötesplatser men relativt vanligt med separatistiska träffar på andra mötesplatser. Det kan jämföras med resultatet från förra årets kommunrankning som fann att 35 procent av kommuner hade mötesplatser med verksamhet riktat mot hbtq+ personer.

Kommunerna med separatistiska mötesplatser för tjejer

Överkalix

Smedjebacken

Karlstad

Vallentuna

Stockholm

Värmdö

Botkyrka

Katrineholm

Vänersborg

Götene

Boxholm

Mullsjö

Jönköping

Torsås

Perstorp

Klippan

Kristianstad

Malmö

Varför behövs ibland separatistisk verksamhet?

Återkommande i svaren till både denna undersökning och till vår tidigare om verksamhet för hbtq+ personer var att många kommuner menar att deras verksamhet är öppen för alla. Det är bra, men också självklart. All verksamhet ska som huvudregel vara öppen för tjejer och hbtq+ personer.

Om verksamheten är öppen för alla, varför deltar då tjejer i den i mindre utsträckning? Det kan finnas flera förklaringar, men två viktiga är att de inte känner att den är till för dem eller för att de känner sig otrygga i den ordinarie verksamheten. Det skiljer sig mycket mellan och i kommuner hur detta fungerar. I viss fritidsverksamhet är det inte alls ett problem medan det i annan fritidsverksamhet är ett större problem.

Separatism är ett verktyg för att öka tjejers deltagande i fritidsverksamheten. Genom att skapa egna träffar för tjejer så motverkar man vissa av anledningarna som gör att tjejer inte deltar i samma utsträckning och kan på så sätt öka tjejers deltagande i verksamheten. Separatistiska träffar, som varannan kommun har, kan göra att tjejer vågar pröva på verksamheten och i större utsträckning känner sig trygg i ordinarie verksamhet.

Samtidigt finns det flera andra verktyg som kan vara minst lika lämpliga. Till exempel genom att anpassa hela verksamheten, ha andra riktade insatser eller stärka tjejers inflytande.

Separatistisk fritidsverksamhet för tjejer i kommuner

Endast 11 procent av kommuner har tjejseparatistiska mötesplatser. Det finns inget tydligt mönster i vilka kommuner som har det, även om det är vanligare i större kommuner. Ett exempel är Råslätts fritidsgård i Jönköping² där man har särskild verksamhet för tjejer där de haft som ambition att välkomna tjejer in i fritidsverksamheten.

Drygt varannan kommun har mötesplatser med separatistiska träffar. Det är mycket vanligare i storstäderna och storstadsnära kommuner, 88 procent. Spännande nog verkar det annars inte skilja sig nämnvärt mellan större städer och mindre städer eller landsbygd.

16 procent av kommunerna har stöd till föreningar med separatistisk verksamhet. Det är främst i kommuner som redan har annan separatistisk verksamhet för tjejer. Alltså används inte föreningslivet istället för en egen verksamhet utan som ett komplement.

I undersökningen Ung idag uppger var femte tjej att de valt att avstå från fritidsaktiviteter för att de inte känt sig välkomna och en lika stor andel har gjort det för att aktiviteten inte har varit anpassad. Separatistiska träffar är en enklare metod som fler kommuner skulle kunna använda sig av.

I enkäten fanns möjlighet för kommunerna att lämna frisvar om annan typ av separatis-

tisk fritidsverksamhet för tjejer. Där uppgav flera kommuner att de hade hbtq+ verksamhet, där man ser att hbtq+ verksamheten uppfattas som en del av verksamheten som riktar in sig mot tjejer. Det går att tolka på flera olika sätt. Det är möjligt att de har en bredare syn på sitt främjande arbete, där de identifierat att tjejer som är hbtq+ behövt särskilda satsningar. En annan förklaring skulle kunna vara att man klumpar ihop allt arbete riktat mot "utsatta" och ser det lite liknande. Det finns en historisk koppling mellan diskrimineringen av hbtq+ personer och tjejer, men det är problematiskt att se stödverksamhet för ena som stödverksamhet för andra. Grupperna har olika utmaningar och behov.

Riktat arbete för tjejers fritid i kommuner

I skolan är det självklart att dokumentera arbetet med aktiva åtgärder för att motverka diskriminering, såsom en likabehandlingsplan. Men endast var femte kommun har ett styrdokument för fritidsverksamheten, såsom en likabehandlingsplan eller jämställdhetsplan. Bland landsbygdskommunerna är det endast 14 procent. Det är oroväckande ovanligt.

Vi vet från skolan att tjejer ofta upplever den otrygg. Nästan var tredje tjej uppger att de stannat hemma från skolan för de känt sig otrygga.³ Vi vet inte hur det ser ut på fritidsgården. Det är svårt att veta vem som inte deltar på fritidsverksamheten för den är otrygg, för de är inte "där" och kan följas upp. Samtidigt vet vi

² www.jonkoping.se/artiklar/nyhetsartiklar/2024-02-05-trygg-motesplats-for-tjejer-pa-fritidsgarden

³ Friends: Friendsrapporten 2024. friends.se/uploads/2024/09/Friendsrapporten_2024_REV_WEBB.pdf

att skolan har ett omfattande jämställdhetsarbete, medan det finns mycket lite motsvarande arbete på fritidsgårdar.

Som nämnts finns fler sätt än separatism för att öka tjejers tillgång till fritidsverksamhet. Det är inte ens varannan kommun som uppger att de har ett aktivt arbete för att anpassa fritidsverksamheten efter tjejer. Den kommunala fritidsverksamheten har i många kommuner varit riktad mot killar och därför behövs ett aktivt arbete för att även inkludera tjejer. Det finns ett tydligt samband mellan stora och små kommuner, där större är bättre på att ha ett riktat arbete.

Något fler kommuner, 63 procent, har ett aktivt arbete för att öka tjejers deltagande i fritidsverksamheten. En tidigare kommunrankning⁴ fann att många kommuner har svårt att arbeta uppsökande och målgruppsanpassat på grund av resursbrister i fritidsverksamheten.

För att vara medveten om hur det ser ut i verksamheten är det viktigt att kommuner för konsupplad statistik över deltagandet i fritidsverksamheten. Det gör tre fjärdedelar av alla kommuner.

Vissa mötesplatser har ett riktat arbete som är större än bara separatistisk. Ett exempel är GUTS⁵ i Angered, där tjejer och transpersoner får arbeta utvecklande för att växa. Mötesplatsen är ett bra exempel på hur separatistiska mötesplatser kan användas för ett bredare utvecklande arbete, där man låter unga vara en del av sin egen lösning.

Kommunernas arbete med tjejers inflytande

Det är ovanligt för kommuner att arbeta särskilt med tjejers inflytande. De flesta kommuner uppger att de inte har ett riktat arbete och många uppger att de har ett arbete för "alla" eller för "unga". Precis som uppmättes i föregående års undersökning finns en bristande förståelse för att olika grupper har olika förutsättningar för att göra sig hörda och att det därför finns behov av olika stöd för olika grupper.

Bland de kommuner som har ett riktat arbete finns främst tre olika arbetssätt. Flera kravställer eller riktar stöd till föreningslivet kopplat till jämställdhet för att stärka tjejers inflytande. Det kan vara ett bra sätt att stärka tjejer som gruppns möjlighet till att organisera sig och göra sig hörda. Det är många kommuner som har dialoger, såsom tjejforum, på fritidsgårdar där de är särskilt inlyssnade mot tjejer. Några kommuner har lyft in tjejer i beslutsprocessen kopplat till insatser för dem, såsom när kommuner har utvecklat ett arbete mot psykisk ohälsa.

---

⁴ 2023 års kommunrankning fann att pandemin tvingade stora delar av fritidsverksamheten att stänga ner, men resurserna som då inte användes kunde gå till annat. Många kommuner beskrev det som att pandemin gjorde att de kunde arbeta riktat och strategiskt.

⁵ <https://agendajamlikhet.se/organisations/guts-motesplats-for-tjejer/>

Nationella trender

Det alkohol- och narkotikapreventiva arbetet monteras ner

I de senaste årens kommunrankning har det gått att se en tydlig trend av att det alkohol- och narkotikaförebyggande arbetet nermonteras. Det har även bekräftats i en granskning som gjordes för en statlig offentlig utredning⁶, som fann att omfattningen av det ANDT-förebyggande⁷ arbetet av allt att döma har minskat från 2016 till 2021 (preventionsindex-ANDT: -9 %).

Trots det ökade fokuset på brottsförebyggande arbete, där det ANDTS-förebyggande är en del, så har vi inte sett att det återspeglas i ANDTS-förebyggande. Fokus har skiftat från långsiktigt effektivt förebyggande arbete till mer akut förebyggande och skademinimerande.

Ungas möjlighet till inflytande försvagas

Unga tycker att samhället utvecklas i fel riktning. Det finns en politisk uppgivenhet bland unga. Förtroendet för att politiken ska lösa dagens samhällsproblem krymper och är inte stort. Unga tappar förtroende för demokrati som styrelseskick.⁸ Det är djupt oroande, men kanske inte så oväntat.

Unga är en unik grupp i Sverige för att de själva inte kan delta i demokratin fullt ut, de får inte rösta. Samtidigt ser vi både i kommunrankningen och i andra undersökningar att ungas möjlighet att påverka begränsas och att de upplever den begränsad. Förutom riktad information om ungas fritid har alla arbetssätt för att stärka ungas inflytande som kommunrankningen undersöker blivit ovanligare. Men det finns en ljusglimt från årets rapport – för första gången sedan 2017 har fler kommuner börjat med ett remiss- eller beslutsorgan för unga.

⁶ Leifman, H. (2023), Det lokala ANDT-förebyggande arbetet - utveckling och skillnader 2016-2021. <https://www.sou.gov.se/contentassets/46fabbe4d1e446c49702c8e66c5148fe/lokala-andts-forebyggande-arbetet.pdf>

⁷ ANDTS står för Alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar. Ibland används endast ANDT, då ingår inte spel om pengar.

⁸ Ungdomsbarometern. Generationsrapporten 2024. <https://www.ungdomsbarometern.se/rapportslapp-generationsrapporten-2024/>

Nyktra mötesplatser för unga

Varför är nyktra mötesplatser för unga viktiga?

320 000 barn i Sverige påverkas negativt under sin uppväxt av en förälders alkoholkonsumtion⁹. Det kan göra stor skillnad för en ungdom att ha möjlighet att få komma hemifrån till en trygg plats - fri från droger - och erbjudas att göra något meningsfullt med sin tid. Barn och unga som växer upp i otrygga miljöer behöver andra trygga miljöer att söka sig till, där kan mötesplatser utanför skolan och hemmet vara ett viktigt verktyg.

Nyktra mötesplatser innefattar många olika typer av verksamheter - från fritidsgårdar och idrottsföreningar till bibliotek, studiecirklar och andra föreningar. Den gemensamma faktorn är att nyktra mötesplatser ger unga möjlighet att mötas och utvecklas i en trygg miljö som ger ett socialt umgänge utanför skolan.

När unga inte har några alternativ, när det är för jobbigt hemma och de inte har någonstans att gå, skapas risker för att de

råkar illa ut. Att ha något meningsfullt och drogfritt att göra på fritiden fördröjer alkoholdebuten och minskar farliga riskbeteenden vilket i sin tur leder till minskad risk att råka illa ut senare i livet.

De senaste åren har det skett en oroande utveckling bland ungas psykiska hälsa, allt fler mår sämre. Samtidigt ser vi att skolan har blivit ett allt större stressmoment i ungas liv. Då blir det stärkande arbetet med ungas mötesplatser extra viktigt. Andelen unga i skolan med psykosomatiska besvär har dubblerats och det finns ett påtagligt samband mellan skolprestation och psykisk hälsa.¹⁰

Alla ungdomar förtjänar de bästa förutsättningarna för sina framtida liv. En viktig del i att skapa dessa förutsättningar är att se till att det finns ett brett utbud av drogfria aktiviteter som unga har tillgång till på sin fritid, även under kvällar och helger.

⁹ CAN Rapport 185 [Mats Ramstedt red.] Hur många barn växer upp med föräldrar som har alkoholproblem? - Resultat från en systematisk litteraturoversikt

¹⁰ Folhälsomyndigheten (2016), Skolprestationer, skolstress och psykisk ohälsa bland tonåringar, <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/8169d0d0a5a846d29cf4b6a7cfd1dffb/skolprestationer-skolstress-psykisk-ohalsa-tonaringar-16003-webb.pdf>

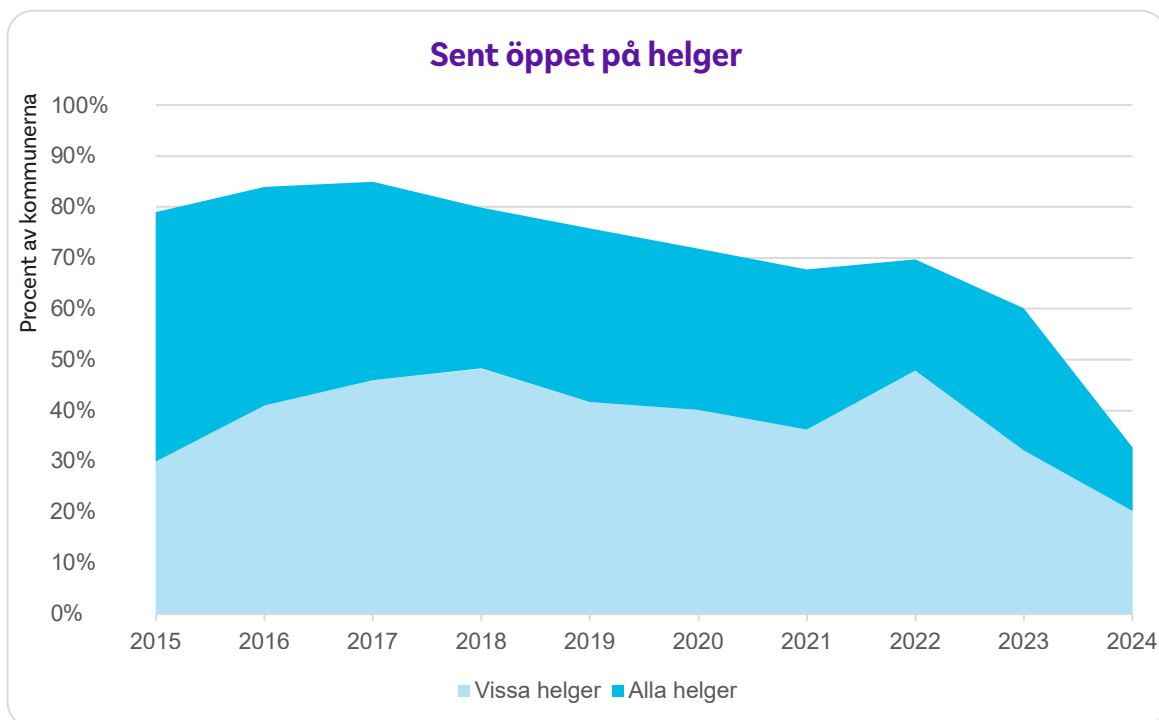
Öppettider

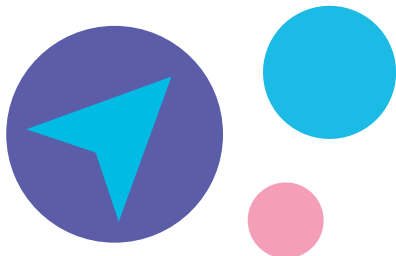
Endast en kommun av de svarande uppger att de inte har mötesplatser på vardagskvällar, Uppvidinge kommun. 41 procent av kommuner har endast öppet vissa vardagskvällar, medan de flesta, 58 procent, har öppet varje vardagskväll. Det är något fler kommuner som har öppet alla vardagskvällar 2024 än tidigare år.

Kommunrankningen har lagt till nya frågor för att se hur öppettiderna är på helger och lov dagar och inte enbart om de har öppet sent de dagarna. 95 procent av kommuner har öppet på fredagar och lördagar, men under hälften, 46 procent, har det varje fredag och lördag.

Endast 33 procent av kommuner har öppet vissa eller alla fredagar och lördagar sent (till minst 23:00). Det är en avsevärd försämring mot tidigare år, 59 procent 2023 och 79 procent 2015. Troligen består en viss del av försämringen på att informanter tidigare svarat att de haft öppet helger fast de inte haft öppet så sent som efterfrågats. Samtidigt har det funnits en kraftigt nedåtgående trend över tid.

Det är endast åtta kommuner som har *sent* öppet på de flesta lov dagar. Samtidigt går det att se i den nya frågan att de flesta kommuner, 96 procent, har öppet de flesta lov dagar. Precis som med helger finns en långsiktig och nedåtgående trend, där det 2023 var 16 procent och det 2015 var 21 procent med sent öppet de flesta lov dagar.

Fritidsgårdar

Uppgifterna om antalet fritidsgårdar har inte uppdaterats sedan 2019. Därför går det inte att säga något meningsfullt om antalet fritidsgårdar. Istället får vi studera utvecklingen av kostnaden för fritidsgårdar per invånare. En snittkommun hade 247 kr i nettokostnader för fritidsgårdar 2023, och rikssnittet var 278 kr.

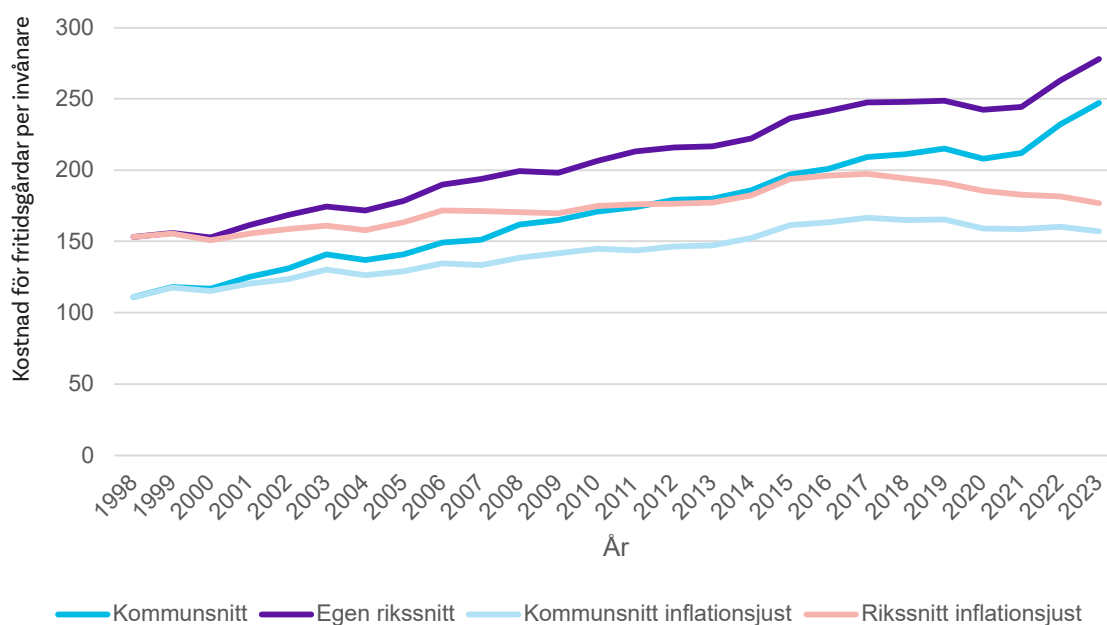
Mellan 1998 och 2017 steg resurserna till fritidsgårdar stadigt, inflationsjusterat. Därefter har det skett en kraftig nedskärning. Kommunsnittet har sjunkit mer än rikssnittet, vilket innebär att det framförallt inte är stora kommuner som skurit ner i verksamheten. Samtidigt kan kostnadsökningar för fritidsgårdar förväntas vara högre än inflationen, på grund av att verksamheten är personal- och lokalberoende. Alltså ska den nedåtgående trenden tolkas som en underskattning av hur stor nedskärning faktiskt är.

Digital fritidsverksamhet

Efter pandemin började vi följa den digitala fritidsverksamheten. Under pandemin var det 29 procent som hade digital fritidsverksamhet. Arbetet utvecklades snabbt därefter, endast 16 procent år 2022, för att förra året, 35 procent, börjas bygga upp igen.

2024 ser vi återigen att stora delar av den digitala fritidsverksamheten utvecklats. Endast 8 procent av kommunerna uppger att de har det, även om flera uppger att de undersöker frågan. Det är tydligt att den digitala verksamheten är mer volatil än den vanliga fritidsverksamheten och oftare sker mer sporadiskt. För att kommunerna ska kunna bygga upp en mer långvarig digital verksamhet krävs andra metoder än idag.

Resurser till fritidsgårdar

Nyktra & kostnadsfria fritidsaktiviteter för unga

Varför är fritidsaktiviteter viktiga?

Unga behöver och har rätt till en meningsfull fritid. Vi lever i en värld där alla inte har råd med fritidsaktiviteter. Samtidigt är inte en meningsfull fritid något som kan eller ska kunna köpas. En meningsfull fritid skapar vi genom att ge en god variation av verksamheter där unga får möjlighet att utvecklas och påverka.

Delar av en meningsfull fritid kan unga skapa själva, andra skapar unga och vuxna i föreningslivet, men det krävs oftast att kommuner är med och skapar eller stöttar ungas fritidsverksamhet för att alla barn och unga ska få en meningsfull fritid. Stödet till föreningslivet, och särskilt det unga civilsamhället, har försvagats kraftigt¹¹. Därför behövs kommunernas stöd mer än på länge.

För de yngre grupperna bland ungdomar finns det sällan själv möjlighet att kontrollera sin fritid. Därför är det viktigt att det finns olika fritidsaktiviteter så att även de har tillgång till en meningsfull fritid. För de äldre ungdomarna finns det sällan fritidsaktiviteter och därför skapar de ofta sina egna. Det kan vara bra men det kan också göra att de hamnar på otrygga platser, där alkohol och andra droger förekommer.

UNF menar att alla unga har en rätt till en meningsfull fritid, oavsett ekonomiska eller sociala resurser. Unga har inte bara rätt till fritidsaktiviteter, utan de har även rätt att få testa på olika aktiviteter.

Att ha något att göra är viktigt för alla, men särskilt unga. Där får de en möjlighet att utvecklas. De får utveckla sina sociala förmågor och de kan lära känna fler. Aktiviteter är också något som ger mening för ungdomar. Alla unga gynnas av att ha något meningsfullt att göra på fritiden.

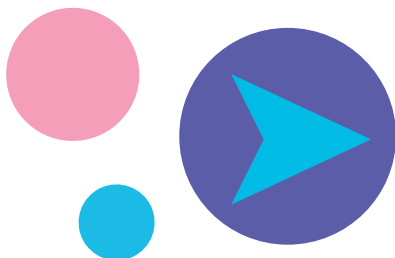
Arrangerade aktiviteter

Utbudet på aktiviteter i kommunerna är ungefär samma som tidigare år. Nästan alla kommuner har fritidsgård eller motsvarande. Därefter är sportarrangemang (77 procent) och utflykter (73 procent) vanligast. Större kulturaktiviteter (59 procent) har blivit något vanligare, men är på fortsatt normala nivåer.

Drygt varannan kommun erbjuder pengar för egna aktiviteter (54 procent), men andelen kommuner har stadigt minskat från 73 procent 2017. Det följer en allmän trend av att det är svårare för ungdomsverksamhet att få stöd i samhället.

Ovanligast är samtalsgrupper som 45 procent av kommunerna anger att de har, samt 33 procent har studiecirkel och endast 30 procent har festivaler.

¹¹ LSU. Unga Civilsamhället i siffror 2024.
lsu.se/wp-content/uploads/2025/02/URIS-2024_digital.pdf

Föreningslivet

Allt fler kommuner arbetar med att informera om föreningar i kommuner. 76 procent, jämfört med 71 procent 2023, tillhandahåller information till unga om föreningar. Och 58 procent, jämfört med 53 procent 2023, informerar aktivt unga om föreningar. Det är de högsta nivåerna som vi sett i kommunrankningen.

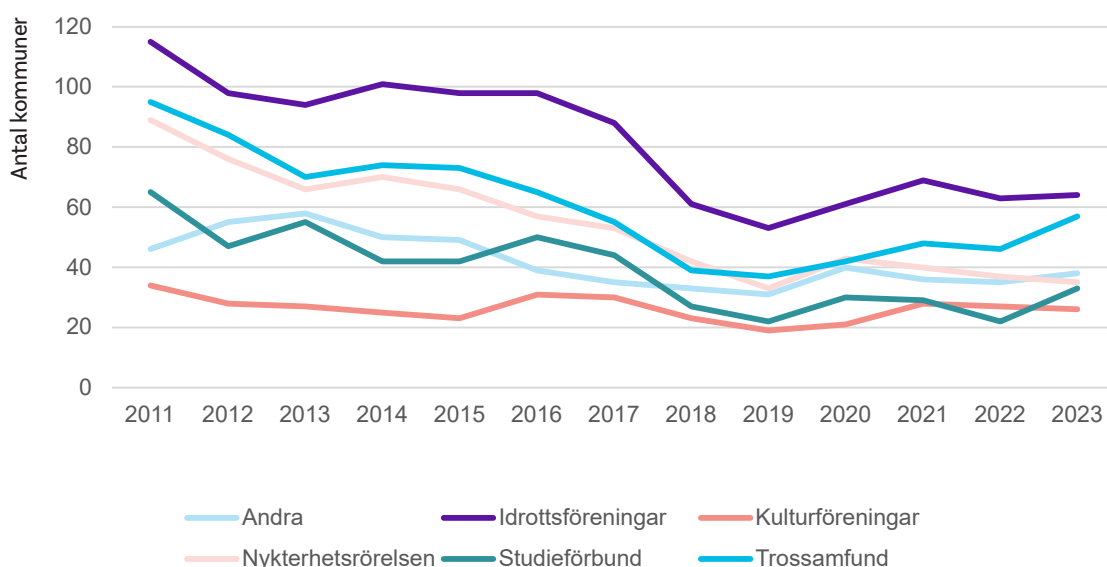
Samtidigt fortsätter den långsiktiga trenden att färre kommuner uppger att de samarbetar med föreningslivet kring drogfrihet, från 71 procent 2020 till 63 procent 2023. Det reflekteras även i att färre samverkar med föreningslivet om alkohol.

Drygt hälften av alla kommuner erbjuder information/utbildning till föreningar gällande alkohol och droger. Det är på ungefär samma nivå som tidigare år.

Resurser

Resurser¹² till fritidsverksamhet och angränsande verksamhet har minskat något 2023 sedan 2022, men har på längre sikt, sedan 2010, ökat något. Även om uppgifterna är inflationsjusterade så har verksamheten stått inför andra kostnadsökningar, alltså går det att uppfatta det som långsiktiga nedskärningar av fritidsverksamheten.

Kommuners samverkan med idéburna organisationer kring alkoholförebyggande arbete

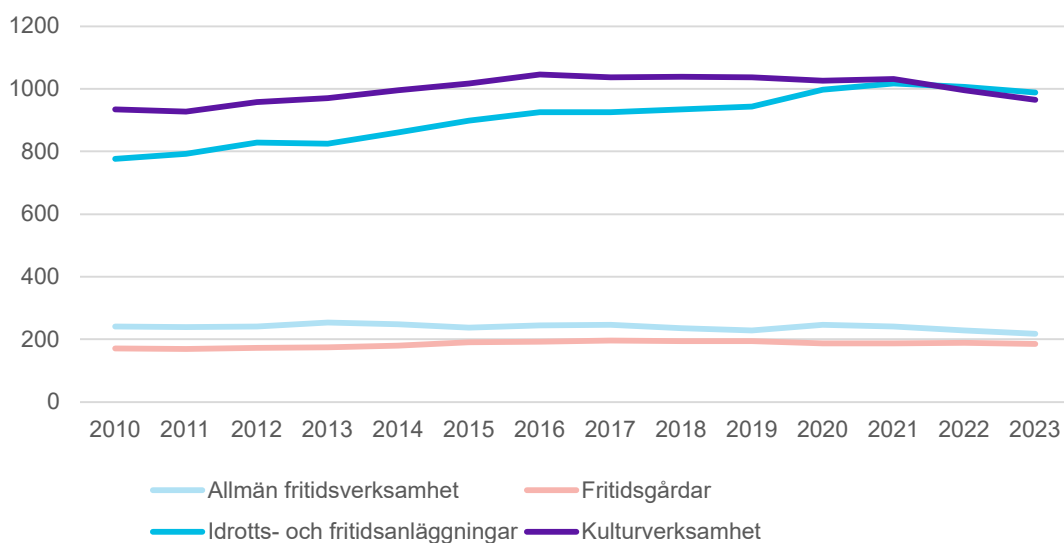
Särskilt den mer riktade fritidsverksamheten, i form av allmän fritidsverksamhet och fritidsgårdar har minskat sedan 2010 och sjunker även från 2022. Det är framförallt resurserna för idrott- och fritidsanläggningar som ökat över tid.

Sedan 2021 har samtliga området haft nedskärningar, mestadel den allmänna fritidsverksamheten som 2023 har 10 procent färre resurser än 2021. Kommunerna har inte kompenserat för de stora inflationskostnaderna som tillkommit de senaste året, vilket kommer få verksamheten att lida på sikt.

¹² Uppgifterna avser kr/inv och är inflationsjusterade.

Resurser till fritidsverksamhet, kr/inv och inflationsjusterat, utifrån 2010 års KPI

Ungas inflytande

Varför är ungas inflytande viktigt?

Samhället bör sträva mot att alla individer ska känna att de har makt och inflytande över sina egna liv och samhällets utveckling. Det kräver ett demokratiarbete som även inkluderar unga. Särskilt för att unga inte har samma självklara möjlighet som alla andra att rösta. Men det räcker inte att det finns möjlighet att göra sin röst hörd. Samhället måste arbeta för att stärka unga så de kan, vill och får sin röst hörd. Unga måste ha en reell möjlighet att påverka sin omgivning.

Det finns en politisk uppgivenhet bland unga. Förtroendet för att politiken ska lösa dagens samhällsproblem krymper och är inte stort. Unga tappar förtroende för demokrati som styrelseskick.¹³ Det är djupt oroande, men kanske inte så oväntat.

Ungas egna möjligheter att påverka har krympt. Unga civilsamhället, ungas sätt att organisera sig, får svårare att påverka politiken, begränsas genom att få mindre resurser och ignoreras allt oftare¹⁴. Ungas intresse av politik är fortfarande starkt, men färre upplever att de kan påverka lokalt, färre blir valda och unga deltar i lägre utsträckning i politiska aktiviteter.¹⁵

Det finns flera enkla åtgärder som kommuner kan arbeta med för att öka ungas inflytande. Barnkonventionen är ett verktyg som kommuner aktivt kan arbeta med för att ge barn och unga en röst i samhället. Ett ytterligare sätt att ge ungdomar direkt

inflytande över sina liv och sin omgivning är att kommuner kan ha remiss- eller beslutsorgan som drivs av unga.

Genom att unga får goda möjligheter till inflytande byggs både starka individer och ett starkare samhälle. Om unga däremot inte får känna att de kan påverka sina livsförutsättningar riskerar det att uppstå stora negativa effekter för såväl samhälle som individ. Därför är ett aktivt och uppsökande arbete för ungas inflytande viktigt för en hållbar framtid.

Strategiskt arbete för att ge unga inflytande

Ofta förutsätts att unga inkluderas i kommuners övriga arbete och unga som särskild målgrupp glöms bort i arbetet. Då de unga är den enda gruppen som inte har direkt inflytande över politiken som styr dem är det särskilt viktigt att det finns riktat arbete och strategiska dokument för att öka deras inflytande.

41 procent av kommuner uppger att de har strategier och handlingsplaner för att

---

¹³ Ungdomsbarometern. Generationsrapporten 2024. <https://www.ungdomsbarometern.se/rapportslapp-generationsrapporten-2024/>

¹⁴ LSU. Unga Civilsamhället i siffror 2024. https://lsu.se/wp-content/uploads/2025/02/URIS-2024_digital.pdf

¹⁵ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Ung idag. ungidag.se

öka ungas inflytande. När barnkonventionen blev lag 2020 var det störst andel av kommuner, 53 procent, som angav att de hade det. Därefter har det skett en stadig minskning.

Samtidigt är det endast 30 procent av kommuner som har riktad information till unga om beslut som rör deras fritid. På lång sikt har det skett en svag förbättring på området, även om andelen kommuner som har riktad information fortfarande är låg.

Besluts- och remissorgan

Remissorgan är viktiga för att unga ska kunna organisera sig och yttra sig om frågor de anser viktiga, medan egna beslutsorgan ger unga egenmakt och större möjlighet att själva påverka agendan. Kommuner har ett allmänt ansvar att se till att olika grupper ska kunna få sina röster hörda i politiken. Unga är en särskilt viktig grupp, dels för att man ofta inte har rösträtt och dels för att kommunens övriga sätt påverka politiken ofta är dåligt anpassade för unga.

När tidningen Seniorens¹⁶ undersökte vilka kommuner som hade ett remissorgan för pensionärer så var det fyra som inte hade det, eller 99 procent som hade det. Det kan jämföras med att endast 38 procent av kommuner har ett remissorgan för unga.

9 procent av kommuner har ett beslutsorgan där unga själva tydligare kan ta initiativ. 40 procent av kommuner har antingen ett beslutsorgan eller remissorgan. Det är en tydlig

återhämtning. Allt fler kommuner har återuppstartat remissorgan för unga. 2024 var en brytpunkt från en historisk nedåtgående trend.

Barnkonventionen

Sedan barnkonventionen blev lag 2020 så har UNF undersökt hur kommunerna efterlever konventionen i frågor om ungas inflytande. Artikel 12 av barnkonventionen säger att:

”Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.

I enkäten finns en fråga om kommunerna har ett särskilt arbete kring barnkonventionen för att öka ungas inflytande eller för att lyssna på ungas åsikter. Kring 55 procent av de svarande kommunerna arbetar med barnkonventionen för att öka ungas inflytande och 58 procent arbetar med barnkonventionen för att lyssna på ungas åsikter. Andelen kommuner som har ett arbete kring barnkonventionen kring dessa frågor har varit ungefär densamma sedan barnkonventionen blev lag.

---

¹⁶ Seniorens (2023-09-22), Bara fyra kommuner saknar pensionärsråd, <https://www.seniorens.se/nyheter/bara-fyra-kommuner-saknar-pensionarsrad/>

Alkohol- och narkotikaprevention ■

Varför är det alkohol- och narkotika-preventiva arbetet viktigt?

Varje år dör drygt 4 500 personer av alkohol (*Bäckström och Wamala, 2012, s. 79*) och kring 550 av andra droger (*Folkhälsomyndigheten, 2019, s. 20*). Ingen ska behöva dö av alkohol och andra droger. Varje år kostar alkoholen samhället 103 miljarder (*Ramboll, 2019*) och narkotika-bruket 38,5 miljarder (*Institutet för Hälso- och Sjukvårdsekonomi, 2022:5*), vilket är ungefär lika mycket som 13 procent av statens samlade utgifter.

Många dödsfall, sociala och samhällsekonomiska kostnader går att förebygga genom olika alkohol- och narkotika-preventiva åtgärder. Några av dessa har redovisats under tidigare kapitel, men de mer generella åtgärderna studeras nedan.

UNF anser att det viktigaste sättet att motarbeta drogskador är genom prevention. Endast med prevention kan vi bli av med drogskador. För att lyckas med det preventiva arbetet krävs att kommunerna arbetar med alla aspekter av alkohol- och narkotikafrågan, därför måste det genomsyra hela den kommunala verksamheten. Det preventiva arbetet är extra viktigt för unga. Alkohol- och drogvanor etableras ofta i en alltför ung ålder. Därför är det extra viktigt med ett starkt preventivt arbete lokalt. Särskilt viktigt är det att aktörer som arbetar med ungdomar engageras i arbetet, såsom skola, föreningar och kommunens sociala verksamhet.

I Centraförbundet för alkohol- och narkotikaupplysnings nationella skolundersökning¹⁷ går det att läsa mer om hur ungas alkohol- och narkotikaanvändning har utvecklats. Det finns inga stora trendbrytande förändringar, användandet verkar fortfarande gå ner över tid. Men det finns en oroande ny trend att rökning och snusning ökar igen.

Det kan vara svårt att känna resultatet av alkoholpolitiken. Men effekterna av politiken är större än vad man kan tro. Två nya studier¹⁸ visar hur alkoholpolitiken har en tydlig koppling till utfallet i de nordiska och baltiska länderna. De finner tydliga samband mellan en bättre alkoholpolitik och färre förtida dödsfall. Vi får inte glömma att alkohol- och narkotikapolitiken räddar liv. Folkhälsomyndigheten har tagit fram ett stöd för implementering inom folkhälsoområden som kan vara till hjälp i arbetet¹⁹.

¹⁷ Centraförbundet för alkohol och narkotika

¹⁸ Van der Velde m.fl. 2024. Alcohol-attributed disease burden and formal alcohol policies in the Nordic countries (1990–2019): an analysis using the Global Burden of Disease Study 2019
Månsson m.fl. (2024) Alcohol control policy and alcohol-attributable disease burden in Finland and the Baltic countries: A longitudinal study 1995–2019

¹⁹ Folkhälsomyndigheten 2023. Från nyhet till vardagsnytta – om implementeringens mödosamma konst: En rapport om implementering inom folkhälsoområdet, version 3.0
www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/af0381a876fb42c994da860be9692aba/fran-nyhet-till-var dagsnytta.pdf

Styrdokument

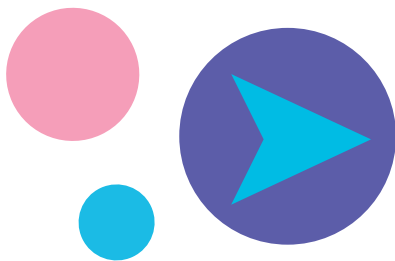
Styrdokument är långt ifrån det viktigaste i det preventiva arbetet, men kan utgöra en viktig grund för det övriga arbetet att utgå ifrån och verkar för att arbetet ska bli långsiktigt och riktat. Samtidigt är det en indikator för hur arbetet riktas och utvecklas i kommunerna.

51 procent av kommunerna hade det alkohol- och narkotikaförebyggande arbetet inkluderat i det politiskt övergripande programmet. Det är en minskning sedan 2022 och en kraftig nedåtgående trend, 2015 inkluderade 73 procent av kommunerna det. En liknande men svagare nedåtgående trend finns för andelen kommuner som har det alkohol- och narkotikaförebyggande arbetet integrerat i kommunens ordinarie struktur med mål och budget. 2023 var det endast 56 procent som hade det.

Trenderna är särskilt oroande då de fortsatt efter att kommunerna fått ett utökat ansvar för det brottsförebyggande arbetet, som det alkohol- och narkotikaförebyggande arbetet är en naturlig del av. Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete utökar kommunernas ansvar och det är troligt att den nya socialtjänstlagen kommer kräva att kommuner utvecklar sitt arbete. Att den nedåtgående trenden fortsätter trots de förändringarna är oroande.

Andelen kommuner med alkohol- och narkotikaförebyggande policys som inkluderar grundskola (62 procent) och gymnasieskola (49 procent) är ungefär densamma sedan 2015. Detta trots att debutåldern förskjutits kraftigt²⁰ och behovet av arbetet ökat i gymnasiet.

²⁰ CAN, CAN:s nationella skolundersökning 2024, Avsnitt: Debutålder. <https://www.can.se/app/uploads/2024/11/can-rapport-230-cans-nationella-skolundersokning-2024.pdf>

Samverkan

Historiskt har de flesta kommuner samverkat med myndigheter i det alkohol- och narkotikaförebyggande arbetet. Samverkan har sorgligt nog nedmonterats i de flesta kommuner, vilket går att se i diagrammet nedan. Utvecklingen är liknande för det narkotikaförebyggande arbetet. Det vanligaste är fortfarande att kommunerna samverkar med Polisen, 53 procent, och Länsstyrelsen, 49 procent.

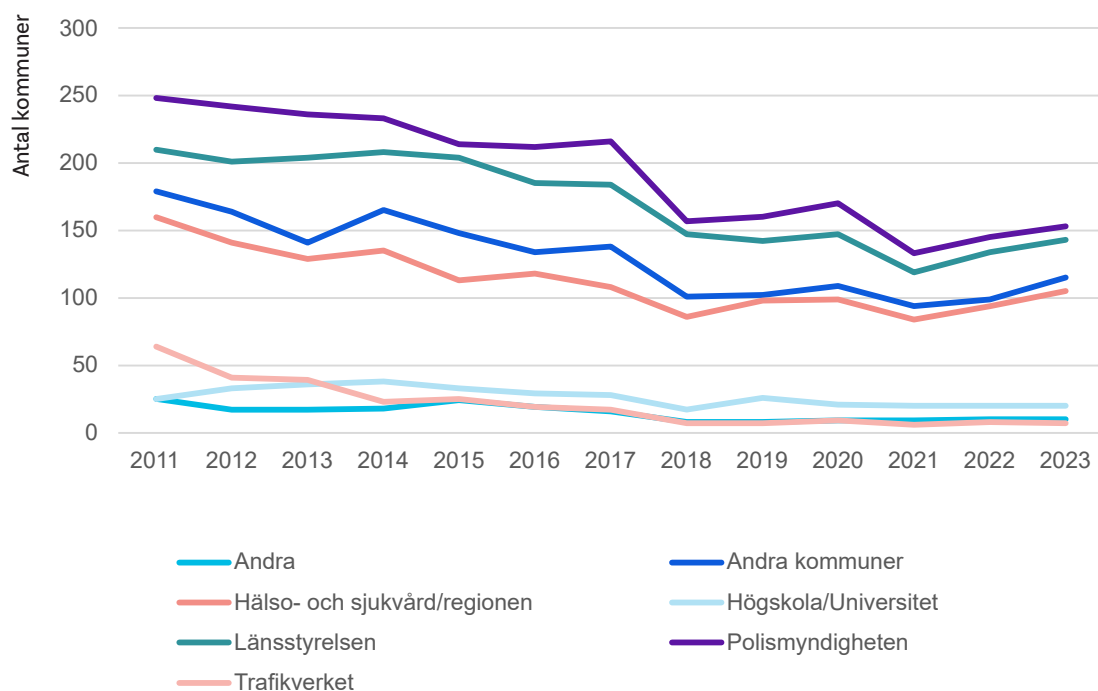
Men den nedåtgående trenden kan vara bruten. Både 2022 och 2023 ökade samverkan med andra kommuner, Länsstyrelsen, hälso- och sjukvården samt Polisen. Utvecklingen är liknande för både alkohol- och narkotikaförebyggande arbete.

Det är oroande att så få kommuner samverkar med Polisen och Länsstyrelsen, särskilt i och med att de tre aktörerna på olika sätt har ansvar för det alkohol- och narkotikaförebyggande arbetet. Det borde vara en självklarhet med samverkan i de flesta kommuner.

Mer än var tredje kommun, 40 procent, samverkar med andra kommuner och ungefär lika många, 36 procent, samverkar med vården. Det är mycket ovanligare att samverka med högre läroverk, 7 procent, Trafikverket, 2 procent, och andra, 3 procent.

Precis som med samverkan med myndigheter är det allt färre kommuner som

Kommuners samverkan med myndigheter kring alkoholförebyggande arbete

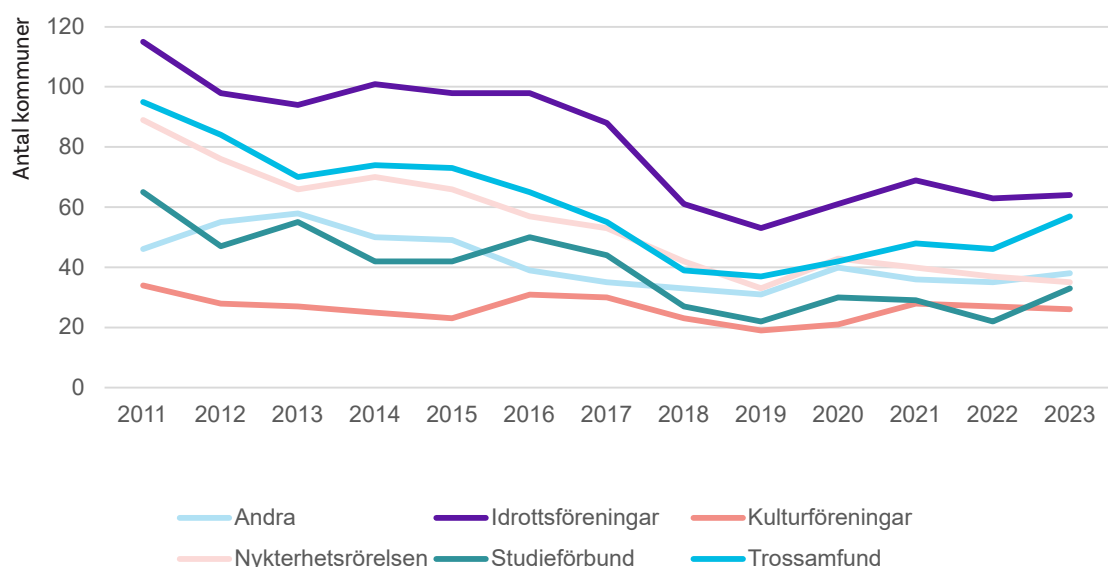

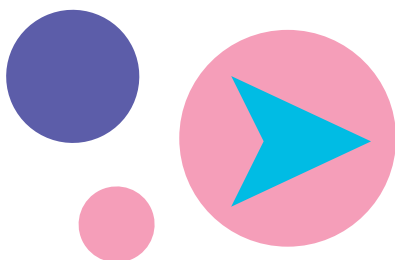
samverkar med idéburna organisationer. Det har skett en halvering i antalet kommuner som samverkar med idrottsföreningar, 22 procent, trossamfund, 20 procent, nykterhetsrörelsen, 12 procent, och studieförbund, 11 procent. Endast samverkan med kulturföreningar, 9 procent, och "andra", 13 procent, är kvar på liknande nivåer som 2011.

Det finns några positiva delar. Allt fler kommuner arbetar med trossamfund och det är 2023 56 kommuner som samverkar med trossamfund jämfört med endast 37 2019. Särskilt 2023 ökade även antalet kommuner som samverkar med studieförbund något.

Kommuners samverkan med idéburna organisationer kring alkoholförebyggande arbete

ANDT-samordnare

76 procent av kommunerna uppger att de har en AN-samordnare²¹. Andelen kommuner med ANDTS-samordnare har varit ungefär samma sedan 2011. Samtidigt har total avsatt tid minskat kraftigt och halverats sedan 2011. Det har varit en stabil och kraftigt nedåtgående trend sedan 2013. Utvecklingen är mycket oroande då förutsättningarna för ett bra förebyggande arbete försämras. 2023 är det första året sedan 2013 där det inte skett en minskning av avsatt tid för ANDTS-samordning.

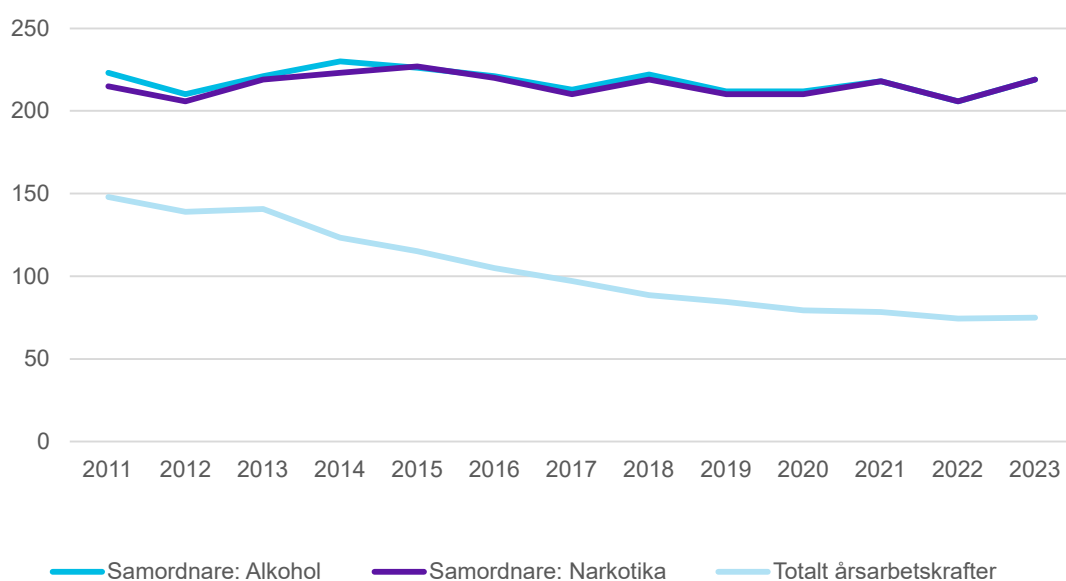
²¹ Måttet är annorlunda för i år och räknar endast de kommuner som uppgett att de har en alkohol eller narkotika samordnare. Tidigare år har alla kommuner som avsatt tid för ANDTS-samordning räknats in.

Alkoholservering och försäljning

Den långsiktiga trenden av ökat antal stadigvarande serveringstillstånd per invånare stannade av 2024, och det fanns något färre serveringstillstånd per invånare än tidigare. 2024 fanns det ungefär ett stadigvarande serveringstillstånd per 625 invånare i Sverige. Det är en oroväckande långsiktig trend då ökad tillgänglighet ger ökade skador.

Endast 11 618 av de 16 953 stadigvarande serveringstillstånden fick ett tillsynsbesök, 2023. Totalt gjordes 15 232 tillsynsbesök på stadigvarande serveringstillstånd 2023, färre än ett per tillstånd. Kommunerna lyckas fortfarande inte bedriva sin tillsynsverksamhet. En snittkommun utövar bara tillsyn på tre fjärdedelar av alla som de gett tillstånd att stadigvarande servera alkohol.

**Samordnare: Alkohol, Samordnare: Narkotika
och Totalt årsarbetskrafter**

Riktade insatser

De flesta kommunerna arbetar med någon form av riktade insatser mot unga i det ANDTS-förebyggande arbetet. Vanligast är riktade insatser mot elever med problematisk frånvaro i skolan, 75 procent, och elever med svårigheter i skolan, 67 procent. Strax under hälften har gruppverksamhet för barn. Få kommuner arbetar med barn i socioekonomiskt utsatta områden, 33 procent, och ensamkommande flyktingbarn, 20 procent. Det är väl vedertaget i folkhälsoforskningen att socioekonomiska faktorer är viktiga skyddsfaktorer i folkhälsoarbetet, därför är det oroväckande att kommunerna inte arbetar mer med unga i områden där skyddsfaktorerna är svaga.

Två av de riktade insatserna har varit stabila över tid: elever med problematisk frånvaro i skolan och elever med svårigheter i skolan. Det förebyggande riktade arbetet mot ensamkommande flyktingbarn har minskat i en alarmerande fart sedan 2016, då det började mätas. Från ungefär 69 procent av alla kommuner till endast 20 procent år 2023. Även gruppverksamhet för barn och strukturerade program för riskutsatta skolbarn har fallit, men inte i samma tempo. Den enda riktade insatsen som blivit betydligt vanligare sedan 2016 är för barn i socioekonomiskt utsatta områden.

Det finns stora risker att de riktade insatserna nedmonteras över tid, särskilt hur ovanligt arbetet mot ensamkommande flyktingbarn har blivit. Det tyder på att kommunerna är oförberedda på den stora mängden flyktingar som nyligen kommit ifrån Ukraina. Det är oroväckande många

kommuner som inte bedriver riktade insatser i det förebyggande arbetet mot unga, då det inte finns någon kommun utan barn och unga i utsatta situationer i behov av stöd. Tyvärr finns det många kommuner som inte arbetar mot de grupperna.

Skolundersökning

63 procent av kommunerna genomförde en ANDTS-förebyggande undersökning bland skolelever. Siffran varierar något från år till år, men är på normala nivåer. Trenden är att drygt hälften av kommunerna genomför en undersökning per år medan minst nio av tio av kommunerna genomför en åtminstone vart tredje år. Många kommuner har inte behov av undersökningen varje år.

Föregående år såg det ut som att en ovanligt stor andel av kommunerna hade genomfört skolundersökningen 2022, det verkar bero på att ovanligt få kommuner har svarat på frågan i Folkhälsomyndighetens enkät det året.

Högtider

Kommunernas riktade arbete under högtider är på ungefär samma nivå som tidigare år. De flesta stödjer drogfria aktiviteter riktade till unga, 84 procent. Många har nattvandrare, vuxna på stan eller liknande, 67 procent. Drygt varannan kommun har kampanjer för att minska langningen, 56 procent.

Stöd till drogfria aktiviteter riktade till unga och nattvandrare har varit på ungefär samma nivå sedan 2015. Medan kampanjer för att minska langning har minskat sedan toppen 2015 på 67 procent. 2024 har dock fler kommuner börjat arbeta med det än de senaste åren.

Bästa kommunen

Ungas inflytande

Som en del av kommunrankningen så ser vi att det finns en stor variation på vad kommunerna lägger resurser på, och kommunerna utmärker sig i olika områden. Ett av de områden vi ser flest höga poäng i är ungas inflytande, där det är flera kommuner som genomför samtliga insatser vi frågar efter. Vi vill samtidigt poängtera att de faktorer vi kollar efter är sådana insatser som vi bedömer har en stor påverkanseffekt, det finns många sätt att stödja ungas inflytande på. Ungas inflytande är viktigt för att unga ska känna att de har makt över och inflytande på sina egna liv och samhällets utveckling.

De kommuner som hade samtliga insatser för ungas inflytande som efterfrågas var

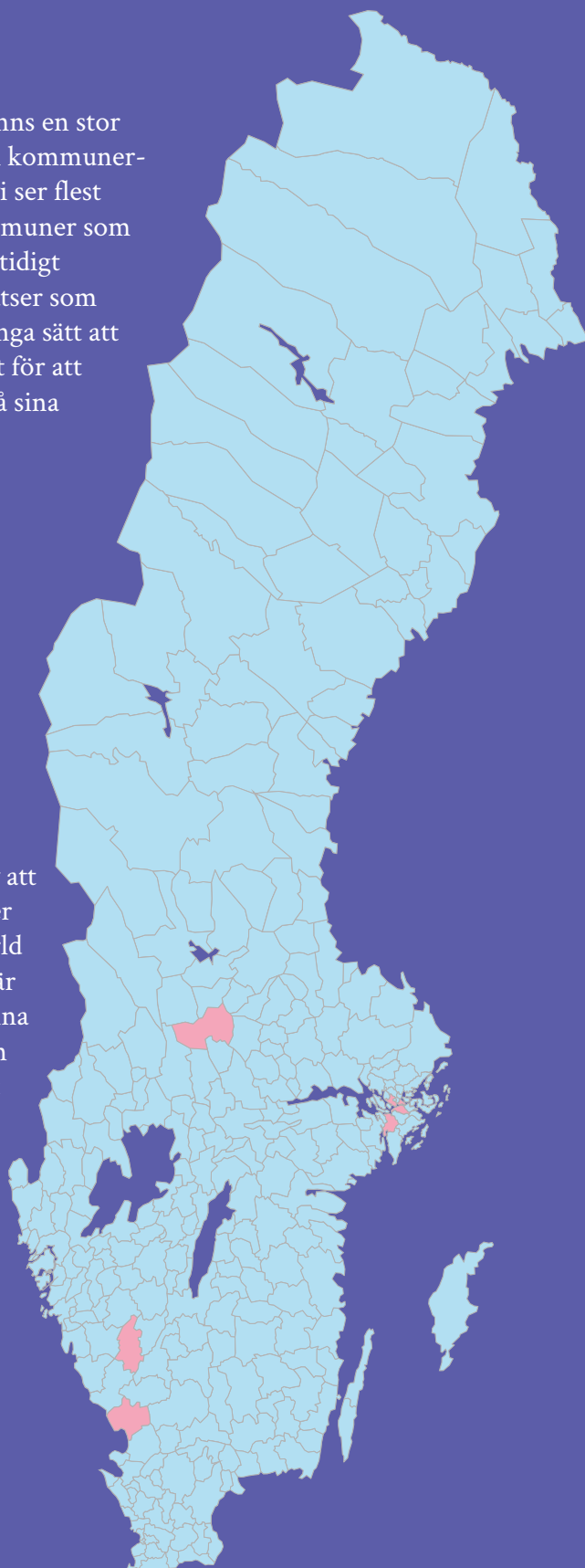
Ludvika kommun
Stockholms stad
Botkyrka kommun
Svenljunga kommun
Halmstads kommun

Aktiviteter för unga

Nyktra och kostnadsfria aktiviteter är en viktig del av att se till att unga har en meningsfull fritid. Unga behöver och har rätt till en meningsfull fritid. Vi lever i en värld där alla inte har råd med fritidsaktiviteter. Samtidigt är inte en meningsfull fritid något som kan eller ska kunna köpas. En meningsfull fritid skapar vi genom att ge en god variation av verksamheter där unga får möjlighet att utvecklas och påverka. Unga kan och behöver själva få vara delaktiga i att skapa en meningsfull fritid för sig själva och andra i sin närhet.

De kommuner som hade samtliga insatser för ungas aktiviteter som efterfrågas var

Svenljunga kommun
Ludvika kommun
Stockholms stad
Botkyrka kommun
Halmstads kommun

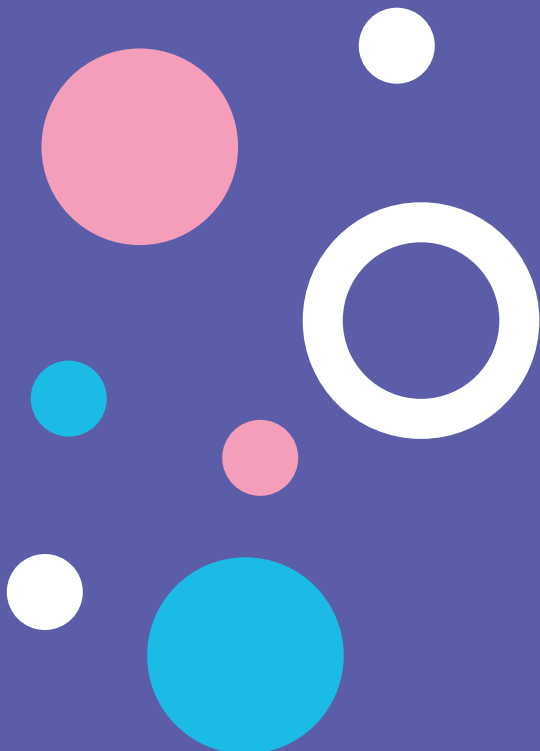
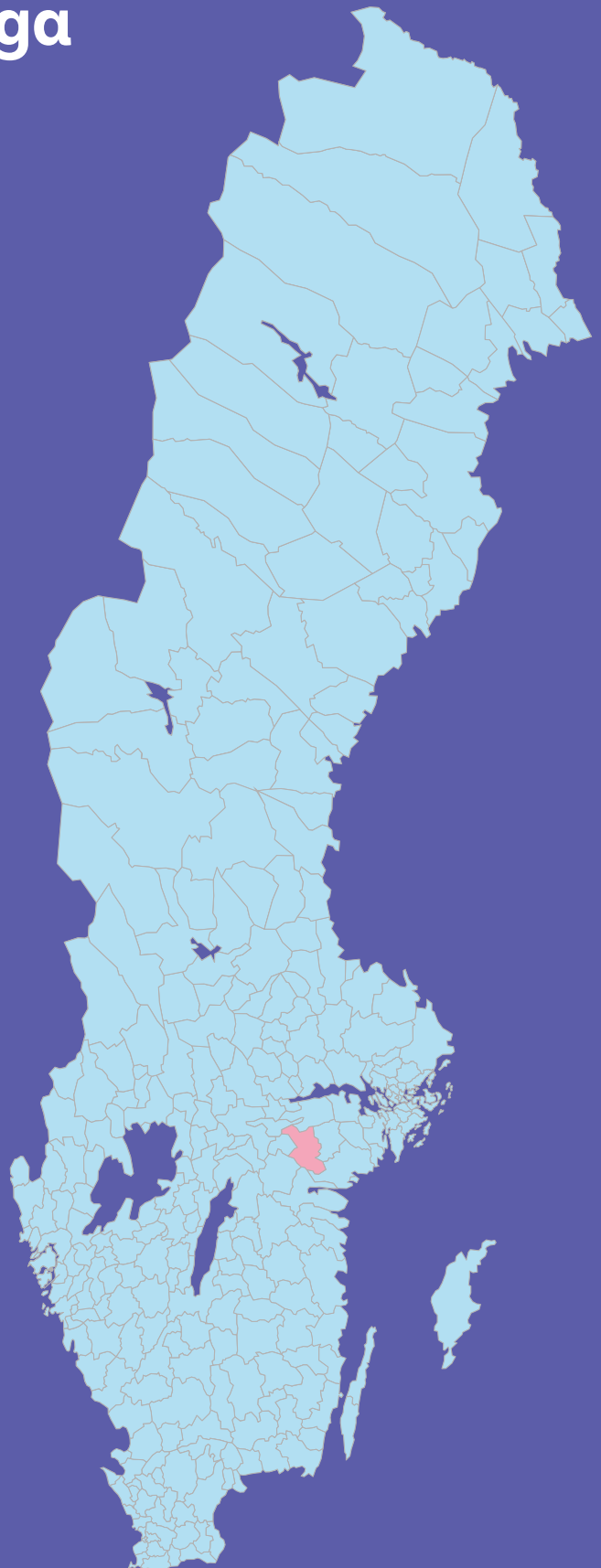

Mötesplatser för unga

Mötesplatser för unga är ett område där kommunerna i Sverige presterar väldigt olika. 320 000 barn i Sverige påverkas negativt under sin uppväxt av en förälders alkoholkonsumtion. Det kan göra stor skillnad för en ungdom att ha möjlighet att få komma hemifrån till en trygg plats – fri från droger – och erbjudas att göra något meningsfullt med sin tid. Barn och unga som växer upp i otrygga miljöer behöver andra trygga miljöer att söka sig till, där kan mötesplatser utanför skolan och hemmet vara ett viktigt verktyg.

I denna del av rapporten samlar vi även in data från andra databaser, bland annat Kolada, men även vår egen enkät.

Den kommun som presterade bäst var
Katrineholms kommun

Bästa kommunen

sammantaget: Ludvika

I årets Kommunrankning har vi en kommun i topp, och det är Ludvika! Ludvika kommun arbetar brett och får höga poäng i samtliga frågor vi undersöker. Men vad gör egentligen att Ludvika är den kommun som presterat bäst i årets rankning?

Ungas inflytande

Kommunen har samtliga insatser vi efterfrågar vad gäller ungas inflytande:

- Strategier och handlingsplaner för att öka ungas inflytande.
- Riktad information om beslut som rör ungas fritid.
- Andra riktade insatser för att lyssna på ungas åsikter.

Dessutom har Ludvika kommun ett beslutsorgan för unga, där unga får en reell makt över sin vardag. Dessutom arbetar kommunen aktivt med att öka ungas inflytande, och med att lyssna på ungas åsikter i kommunen.

Aktiviteter

Ludvika kommun satsar stort på kostnadsfria aktiviteter för unga i kommunen. Kommunen erbjuder festivaler, större kulturarrangemang, sportevenemang, samtalsgrupper, studiecirklar, har fritidsgård/ungdomshus/aktivitetshus, arrangerar utflykter/resor, och sist men inte minst har kommunen en möjlighet för unga att få pengar för egna projekt. Det gör att Ludvika kommun landar högt i rankningen.

Nyktra mötesplatser

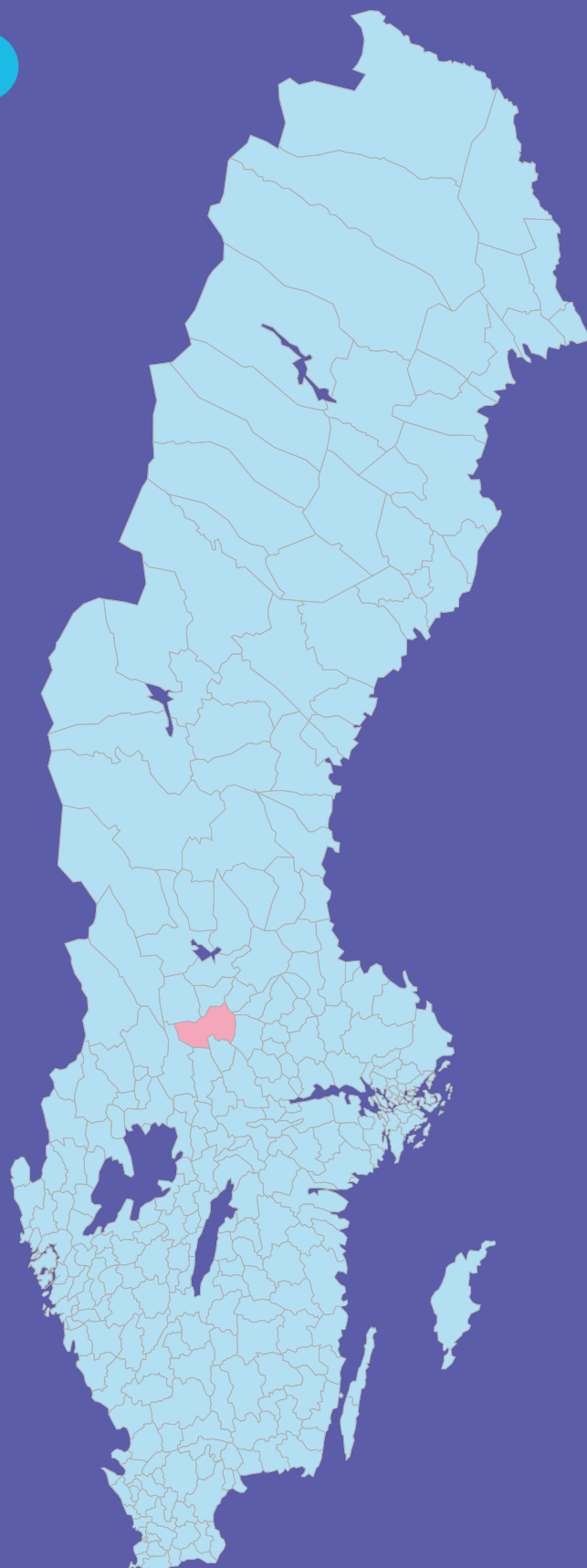
Ludvika kommun har unga nyktra mötesplatser varje vardagskväll, vissa fredag- och lördagkvällar, och de flesta lördagar. Dessutom har kommunen en god mängd fritidsgårdar i förhållande till antal barn i kommunen. Kommunen lägger dessutom resurser över snittet på fritidsgårdar, närmare bestämt 359kr/invånare (i förhållande till rikssnittet på 247 kr/invånare). Däremot saknar kommunen en digital fritidsverksamhet.

Prevention

Det preventiva arbetet är centralt för att motverka skador på individ och samhälle från alkohol och andra droger. Och här är Ludvika kommun en föregångskommun. Ludvika har integrerat det ANDT-förebyggande arbetet i kommunens ordinarie struktur med mål och budget, de har politiskt övergripande program som inkluderar det AN-förebyggande arbetet, policys som inkluderar grundskolan och policys som inkluderar gymnasieskolan.

Dessutom samarbetar Ludvika kommun med den ideella sektorn – i form av idrottsföreningar, nykterhetsrörelsen, studieförbund och trossamfund – i det förebyggande arbetet. De samarbetar även nära med flertalet myndigheter, såsom polisen, hälso-sjukvård, länsstyrelsen och andra kommuner. Näringslivet är också en sektor som Ludvika kommun samarbetar nära med, de samarbetar med samtliga organisationer vi undersöker. De aktörer som Ludvika kommun uppger att de samarbetar med är restaurangägare, bostadsbolag/fastighetsägare, fristående skolor/förskolor, företagsföreningar, gym-/träningsanläggningar, livsmedels-handlare och nöjesarrangörer.

Sammantaget har Ludvika arbetat intensivt med att skapa goda förutsättningar för unga, och därför har de fått en given förstaplats i årets kommunrankning.

Metod

Kommunrankningen är en undersökning som genomförts i över ett decennium med i huvudsak samma frågor. 2020 gjordes stora förändringar i undersökningen som lade till flera nya frågor och områden. Detta år har vi delat upp svaren kring sent öppet för mötesplatser, till att antingen vara öppet till minst 23 och bara öppet sent. Tidigare har det enbart varit öppet till minst 23.

Undersökningen består av material från två delar, vår egen enkät och insamling från olika databaser. Årets enkät har ett särskilt fokus på kommuners riktade arbete mot tjejer och deras könsseparatistiska verksamhet.

Revisionen av kommunrankningen är inspirerad av studien "Effects of Local Alcohol Prevention Initiatives in Swedish Municipalities, 2006–2014" av Nilsson m.fl. som publicerades för några år sedan. Deras studie undersöker utvecklingen av lokala alkoholpreventiva åtgärder i kommunerna och vilka effekter åtgärderna har. Årets kommunrankning undersöker liknande utveckling av det lokala preventiva arbetet i det nya temat prevention.

Kommunrankningens enkät

Webbenkäten skickades i år ut till alla kommuners info-mejladress. Under perioden skickades det ut en påminnelse, dessa riktade sig inte endast till info-mejladresser utan även till de som svarat på enkäten tidigare år. Vi har gjort färre påminnelse i år. Det beror på tidsbrist. Kommunrankningen skrivs och utförs av ideella, vilket begränsar arbetet.

Enkäten består av 10 ordinarie frågor som används i enkäten, samt några kompletterande frågor om kontaktuppgifter. De kompletterande frågorna presenteras inte i kommunrankningen. I år har även några frågor om kommunernas arbete mot tjejer ställts.

Insamling från databaser

Insamlingen har gjorts från myndigheter och organisationers databaser. Egna beräkningar på andelar har gjorts utifrån statistiska centralbyråns befolkningsstatistik. Övriga uppgifter är hämtade från Folkhälsomyndighetens "Indikatorlabbet" och kommun- och regiondatabasen "Kolada". Indikatorlabbet är en databas där utvecklingen inom ANDT-området kan följas via indikatorer som är kopplade till ANDT-strategin. Kolada drivs av den ideella föreningen "Rådet för främjande av kommunala analyser" som bildats av staten och Sveriges kommuner och regioner.

Uppgifterna från Indikatorlabbet och Kolada har de i sin tur hämtat från olika undersökningar som de själva eller andra bedriver. De flesta uppgifterna som hämtats från Indikatorlabbet kommer ifrån Länsrapporten ANDT som Folkhälsomyndigheten ansvarar för. I bilaga 1 finns en lista på varifrån alla uppgifter är hämtade.

Kommunstatistik

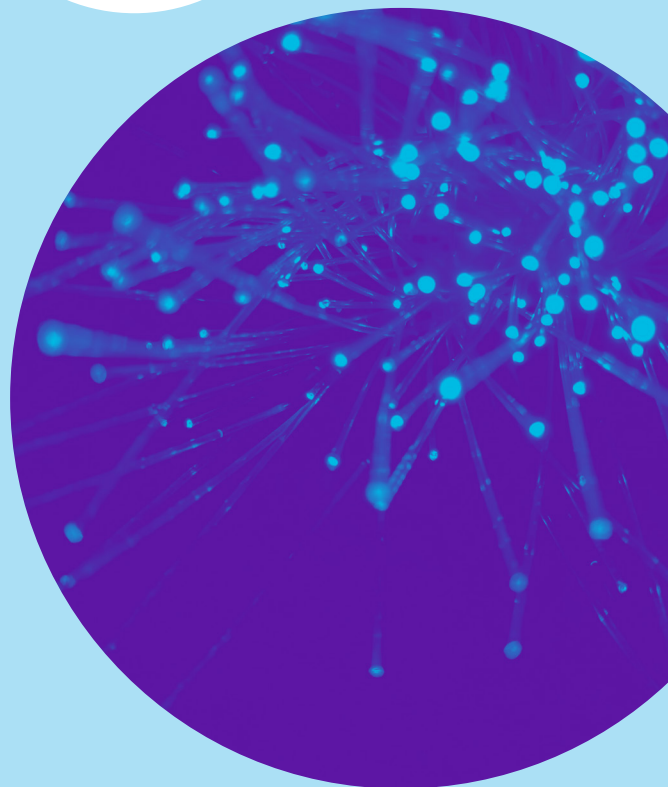
Alla uppgifter som vi samlat in för Kommunrankningen finns öppet för att ni själva ska kunna undersöka situationen i er kommun eller för att göra egna analyser på uppgifterna. Alla uppgifterna får tyvärr inte plats att redovisas i rapporten, därav finns de i bilaga 1 som finns uppe på UNF:s hemsida.

Vi använder Google Sheet för att visa statistiken, det är ungefär som Googles version av Excel. Statistiksamlingen består av flera olika "flikar" som du kan byta mellan längst ner på webbsidan. När du först öppnar länken så hamnar du på fliken "Sammanfattning" där vi har plockat fram lite intressant statistik.

Fliken "Samlat" innehåller alla uppgifterna i ett kondenserat format. Där kan du bläddra mellan alla kommunerna och se hur din kommun har presterat i kommunrankningen. Du hittar namnet på din kommun i en av kolumnerna till vänster. På varje rad därefter så kan du se hur din kommun har svarat på de olika frågorna.

Därefter finns fyra flikar med statistik för de olika områdena. Dessa innehåller även statistik i de översta raderna. Med mått på hur många som inte svarat på enkäten, hur många som svarade att de har den efterfrågade insatsen och ett mått på medelvärde eller andel.

Sist finns en förteckning över statistik-källorna, "Källor".

Kommun- rankningen

2024

Om UNF

Ungdomens Nykterhetsförbund, UNF, är Sveriges främsta ungdomsorganisation som arbetar för en nykter livsstil hos unga. Vi har funnits sedan 1970 och organiserar unga i över 50 föreningar runt om i Sverige. För att vara medlem i UNF ska en vara 13–25 år och avlagt ett nykterhetslöfte.

UNF:s vision är en demokratisk och solidarisk värld fri från droger. Vi tror att droger inte bara är ett utvecklingshinder för personlig utveckling utan också för demokratin. Vi ser nykterhet både som lösning på drogproblem och en förutsättning för människors verkliga frihet. Genom att göra ett personligt ställningstagande för nykterhet kan vi tillsammans förändra världen. UNF är partipolitiskt och religiöst obundna.

UNF är en organisation skapad av unga, för unga. Hos oss finns möjligheten för unga att stärkas som person, få påverka samhället och vara del av en gemenskap. I UNF skapar vi plattformar och verktyg för att ge unga möjlighet att engagera sig i det som är viktigt för dem. Våra medlemmar skapar all verksamhet själva och all verksamhet i UNF är drogfri. UNF tycker att ungas fritid är viktig och har ett fokus på att alla unga ska ha rätt till en meningsfull fritid, vad det än är de vill göra.

Läs mer om oss på www.unf.se